

Europejski Przegląd Sądowy

M I E S I Ę C Z N I K

EWA ŁĘTOWSKA

Po pierwszej lekturze wyroku
Tuleya przeciw Polsce

**WOJCIECH HERMELIŃSKI,
BARBARA NITA-ŚWIATŁOWSKA**

Powierzenie funkcji orzeczniczych
Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego
jako naruszenie prawa do sądu
gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC

PIOTR KARDAS, ALEKSANDRA NIEPRZECKA

Model delegowania sędziów
przez Ministra Sprawiedliwości
w świetle art. 6 EKPC

10
(217)

październik
2023

www.wolterskluwer.pl

www.czasopisma.wolterskluwer.pl

CENA 98 ZŁ (W TYM 8% VAT)
Indeks 206261

Wolters Kluwer

WARTOŚCIOWA WIEDZA DLA SĘDZIÓW, ADWOKATÓW I RADCÓW

ZASADA PROPORCJONALNOŚCI W PRAWIE AUTORSKIM W UNII EUROPEJSKIEJ

Ryszard Markiewicz

 Wolters Kluwer

Opracowanie przedstawia zasadę proporcjonalności na tle dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym. Zasada ta zyskuje coraz większe znaczenie w prawie unijnym. Obejmuje ona przede wszystkim nakaz uwzględniania stosownie wyważanych praw podstawowych, których wykonywanie, przysługujące różnym podmiotom, często wzajemnie ze sobą koliduje.

Publikacja omawia przede wszystkim stosowanie zasady proporcjonalności w przypadkach rozwiązań prawnoautorskich wpływających na ograniczanie korzystania z podstawowych praw i wolności.

W opracowaniu zaprezentowano m.in. następujące zagadnienia:

- rozumienie zasady proporcjonalności,
- jej funkcje i sposoby wykorzystywania,
- relacje do takich problemów jak nadużycie prawa czy test trójstopniowy,
- prawotwórcze skutki stosowania zasady proporcjonalności.

Książka jest przeznaczona dla sędziów, adwokatów, radców prawnych oraz pracowników naukowych wydziałów prawa zajmujących się omawianą tematyką.

Wolters Kluwer

**ZAMÓW KSIĄŻKĘ Z RABATEM 20% W KSIĘGARNI PROFINFO.PL
W FORMULARZU ZAMÓWIENIA WPISZ KOD: WKCZA20**

Co będzie z Polską w Unii Europejskiej po wyborach parlamentarnych?

Poniższe zdania są pisane na drugi dzień po wyborach do Sejmu i Senatu. Z wynikami wyborów wiązane są nadzieje na poprawę stosunków Polski z Unią Europejską. Dla zilustrowania jak trudne jest to zadanie, pożyteczny może być krótki „przedwyborczy” bilans zdarzeń z ostatnich lat w tej dziedzinie. Przypomnienie wybranych, omawianych już na tych łamach, zdarzeń przedstawia nader ponury obraz:

- Od kilku lat toczy się w Radzie UE, na wniosek KE, postępowanie na podstawie art. 7 TUE w związku z zarzutem istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Polskę wartości, o których mowa w art. 2 TUE. Końca postępowania nie widać, ale nasze państwo znajduje się stale na widoku publicznym całej Unii;
- Trybunał Sprawiedliwości UE wydał w wyniku skarg KE cztery wyroki na podstawie art. 258 TFUE, w których orzekł o uchybieniu przez Polskę zobowiązań traktatowych przez naruszenie zasad państwa prawnego w dziedzinie sądownictwa (w sprawach: C-619/18, C-192/18, C-791/19, C-204/21). Kolejna sprawa jest w toku (C-488/23). Z wielu dalszych wyroków wydanych w odpowiedzi na pytania prejudycjalne polskich sądów wylania się stan łamania przez Polskę prawa unijnego polegającego na naruszaniu niezależności sądów i niezawisłości sędziów;
- W toku postępowań TSUE wydawał postanowienia tymczasowe i nakładał kary pieniężne za niewykonanie wynikających z nich obowiązków Polski. Wysokość tych kar była astronomiczna i wyniosła 556 mln euro za działalność Izby Dyscyplinarnej SN oraz 58,5 mln euro w związku ze sporem o kopalnię Turów;
- W czterech kolejnych rocznych raportach o stanie praworządności w Unii KE stwierdziła naruszanie zasad państwa prawnego przez Polskę;
- Polski TK zakwestionował miejsce traktatów unijnych (w sprawach P 7/20 i K 3/21) oraz EKPC (w sprawach K 6/21, K 7/21) w polskim porządku konstytucyjnym;
- Wobec niewypełniania przez nasze państwo obowiązków wynikających z tzw. kamieni milowych, głównie dotyczących sądownictwa, KE nie rozpoczęła wypłacania środków finansowych z Krajowego Planu Odbudowy, przeznaczonych na wiele istotnych celów rozwojowych. Ogólna wysokość tych nieosiągalnych na razie środków wynosi 23,85 mld euro bezzwrotnych grantów i 11,51 mld euro nisko oprocentowanych pożyczek;
- Wobec nieprzestrzegania zasad praworządności postanowień Karty Praw Podstawowych zagrożone są przeznaczone dla Polski środki z polityki spójności pochodzące z ogólnego funduszu Unii, a wynoszące w sumie ponad 75 mld euro;
- Co prawda wykracza to poza prawo unijne, ale należy też wspomnieć o wielu wyrokach ETPC w ostatnich latach orzekających o naruszeniu przez Polskę art. 6 EKPC. Wystąpiły przypadki odmowy polskiego rządu wypłacenia skarżącym zadośćuczynienia zasądzzonego przez trybunał strasburski.

Powyższe zdarzenia, antyunijna retoryka czołowych polityków z partii rządzącej w ostatnich latach oraz polityka niemal samotnego kontestowania przez Polskę zamierzeń Unii m.in. w sprawie ochrony klimatu albo polityki migracyjnej i azylowej uzasadniają niestety obawy o rozpoczęciu pełzającego polexitu. Warto przypomnieć, że w świetle obowiązującej ustawy o umowach międzynarodowych z 2000 r., zgoda parlamentu na wystąpienie z Unii wymaga wydania ustawy zwykłej, a nie zastosowania procedury z art. 90 Konstytucji, czyli przeprowadzenia referendum. Pod koniec 2021 r. RPO zwrócił uwagę w wystąpieniu do najwyższych organów państwowych, że jest to niezgodne z Konstytucją. Jego argumenty zostały jednak odrzucone. Nowelizacja wymienionej ustawy wydaje się niezbędna, mimo że widmo polexitu zostało, miejmy nadzieję, oddalone.

Nie można oczekiwać, że przywrócenie Polsce dawnej pozycji w UE będzie łatwe i szybkie. Wiele przedsięwzięć należy jednak rozpocząć jak najszybciej. Te z nich, które będą wymagać zmian ustawodawczych, będą niestety narażone na przeszkody, które trzeba będzie z trudem przezwyciężać.

Profesor Stanisław Biernat, Redaktor Naczelny „EPS”

What About Poland in the European Union After the Parliamentary Election?

This editorial is written on the second day after the Polish parliamentary election. Hopes for improvement of Poland's relations with the European Union are pinned on the election results. What might be a useful illustration of the level of difficulty of the task is a brief 'pre-election' account of events in recent years in this area. When we recall selected incidents, already discussed in our journal, what emerges is an exceedingly bleak picture:

- For a few years now, Article 7 TEU procedure has been pending in the EU Council, at the EC's request, due to the alleged existence of a clear risk of a serious breach by Poland of the values listed in Article 2 TEU. The end of the proceedings is not in sight, but Poland is constantly in the public eye in the whole Union;
- As a result of several EC complaints, the Court of Justice of the EU issued, on the basis of Article 258 TFEU, four judgments in which it ruled that Poland had breached its Treaty obligations by violating the rule of law in the field of the judiciary (in cases: C-619/18, C-192/18, C-791/19, C-204/21). Another case (C-488/23) is pending. What emerges from a number of other judgments handed down in response to preliminary questions from Polish courts is the condition of Poland's violation of EU law involving breaches of judicial independence and the independence of judges;
- In the course of proceedings, the CJEU issued interim orders and imposed fines for Poland's failure to fulfil obligations under Treaties. The amount of these fines was staggering: €556 million for the activities of the Disciplinary Chamber of the Supreme Court and €58.5 million in connection with the Turów mine dispute;
- In four consecutive annual reports on the state of the rule of law in the Union, the EC has found violations of the rule of law by Poland;
- The Polish Constitutional Tribunal questioned the place of EU Treaties (in cases P 7/20 and K 3/21) and the ECHR (in cases K 6/21, K 7/21) in the Polish constitutional order;
- In view of Poland's failure to meet its obligations under the so-called milestones, mainly concerning the judiciary, the EC has not started disbursing funds from the National Recovery and Resilience Plan, which are earmarked for many important development goals. The total amount of these funds, as yet out of reach, is €23.85bn in non-repayable grants and €11.51bn in low-interest loans;
- In the face of non-compliance with the rule of law provisions of the Charter of Fundamental Rights, cohesion policy funds allocated to Poland from the Union's general fund, totalling more than EUR 75 billion, are at risk;
- Admittedly, this goes beyond EU law, but mention should also be made of numerous ECtHR judgments in recent years which confirmed that Poland had violated Article 6 of the ECHR. There have been instances of the Polish government refusing to pay applicants the compensation awarded by the Strasbourg Court.

The above events, the anti-EU rhetoric of leading politicians from the party which held power in recent years, and Poland's policy of almost single-handedly contesting EU projects concerning, for example, climate protection or migration and asylum policy, unfortunately justify fears of a creeping Polexit starting. It is worth recalling that, in the light of the applicable International Agreements Act of 2000, parliamentary approval of withdrawal from the Union requires an ordinary statute, not a statute passed under Article 90 of the Polish Constitution. At the end of 2021, the Polish Ombudsman pointed out in an address to the highest state authorities that this was unconstitutional. However, his arguments were rejected. Amendments to this Act seem indispensable even though the fear of a Polexit has been – hopefully – staved off.

We cannot expect that restoring Poland's former position in the EU will be quick and easy. But many measures must be taken as soon as practicable. Those that require legislative amendments will, unfortunately, be fraught with obstacles that will have to be overcome with hard work.

Professor Stanisław Biernat, 'EPS' Editor-in-Chief

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Ewa Łętowska

Po pierwszej lekturze wyroku Tuleya przeciw Polsce..... 4

Wojciech Hermeliński, Barbara Nita-Światłowska

*Powierzenie funkcji orzeczniczych Izbie Dyscyplinarnej**Sądu Najwyższego jako naruszenie prawa do sądu gwarantowanego**przez art. 6 ust. 1 EKPC*..... 12

Piotr Kardas, Aleksandra Nieprzecka

*Model delegowania sędziów przez Ministra Sprawiedliwości**w świetle art. 6 EKPC*..... 18

Justyna Sarkowicz

*Ewolucja gromadzenia dowodów w prawie karnym Unii Europejskiej**w świetle zasady wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych*..... 26

GLOSZY

Konrad Kohutek

*Naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych (RODO)**a nadużycie pozycji dominującej w rozumieniu art. 102 TFUE**– glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 4.07.2023 r., C-252/21,**Meta Platforms Inc. (dawniej Facebook Inc.) przeciwko Bundeskartellamt*.... 33

KAMIENIE MIŁOWE ORZECZNICTWA – EUROPEJSKIE PRAWO KARNE

Agnieszka Grzelak

*Ekstradycja obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej**do państwa trzeciego – wprowadzenie i wyrok Trybunału**Sprawiedliwości z 6.09.2016 r., C-182/15, Aleksei Petruhhin**przeciwko Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra*..... 42

Agnieszka Grzelak

*O relacji między prawem Unii Europejskiej a prawem krajowym**raz jeszcze – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości**z 8.09.2015 r., C-105/14, Postępowanie karne przeciwko Ivo Taricco i in.* 50

UNIJNE ORZECZNICTWO SĄDÓW POLSKICH

*Orzecznictwo Sądu Najwyższego**(Michalina Szpyrka)*..... 58*Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego**(Robert Talaga)*..... 59

Materiały do publikacji powinny zostać przesłane pocztą elektroniczną. Objętość nadesłanych tekstów nie powinna przekraczać 25 000–30 000 znaków ze spacjami. Teksty muszą mieć tytuł, abstrakt w języku polskim (o objętości około 800 znaków), śródtytuły, podsumowanie, słowa kluczowe, przypisy opracowane w tradycyjny sposób – na dole strony, krótką notkę o autorze oraz adres e-mailowy do korespondencji. Autor może zaproponować tłumaczenie na język angielski tytułu tekstu, abstraktu oraz słów kluczowych. Należy także podać (w przypisie) informacje o źródłach finansowania danej publikacji, takich jak np. granty krajowe, międzynarodowe, dotacje fundacji, stowarzyszeń lub instytucji komercyjnych. Do tekstu należy dołączyć bibliografię załącznikową. Przekazując tekst do redakcji, Autor przenosi na Wydawcę wyłączne prawo do jego publikacji (prawa autorskie i wydawnicze). Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów, zmiany tytułów, śródtytułów oraz poprawek merytorycznych i stylistycznych, również w wersji angielskiej. Materiały niezamówione nie będą zwracane.

Warunkiem publikacji jest odesłanie uprzednio podpisanej umowy z Wydawnictwem. Podstawowe zasady recenzowania nadesłanych tekstów oraz wymagania dla Autorów dotyczące ghostwritingu są dostępne na stronie: <http://www.wolterskluwer.pl/proces-publicacji-w-czasopiśmie>.

Redakcja uprzejmie informuje, że za publikację w „Europejskim Przeglądzie Sądowym” nie są wypłacane honoraria autorskie.

Przedruk materiałów publikowanych w „Europejskim Przeglądzie Sądowym” wymaga zgody Wydawcy.

Niedozwolone jest cytowanie wyimków publikacji bez powołania się na źródło.

Wersją podstawową (referencyjną) czasopisma jest wersja papierowa.

Za publikację na łamach „Europejskiego Przeglądu Sądowego” Autor otrzymuje 70 pkt (zgodnie z załącznikiem do komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z 17.07.2023 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, wydanego na podstawie art. 267 ust. 3 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.).

Miesięcznik jest ujęty w międzynarodowej bazie European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH+).

Table of contents

ARTICLES AND DISSERTATIONS

Ewa Łętowska

After Reading the Tuleya v. Poland Judgment for the First Time 4

Wojciech Hermeliński, Barbara Nita-Światłowska

Delegation of Adjudicating Functions to the Disciplinary Chamber of the Supreme Court as a Violation of the Right to a Fair Trial Guaranteed by Article 6(1) of the ECHR..... 12

Piotr Kardas, Aleksandra Nieprzecka

The Model for Secondment of Judges by the Minister of Justice in the Light of Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 18

Justyna Sarkowicz

Evolution of the Process of Gathering Evidence in European Criminal Law in the Light of the Principle of Mutual Recognition of Judicial Decisions..... 26

COMMENTARIES

Konrad Kohutek

Infringement of Data Protection Rules (GDPR) and Abuse of a Dominant Position Under Article 102 TFEU. Commentary on Judgment of the Court of Justice of 4 July 2023, C-252/21, Meta Platforms Inc. (Formerly Facebook Inc.) v. Bundeskartellamt..... 33

CASE LAW MILESTONES – EUROPEAN CRIMINAL LAW

Agnieszka Grzelak

Extradition of a Citizen of an EU Member State to a Third Country. Introduction and Judgment of the Court of Justice of 6 September 2016, C-182/15, Petruhhin v. Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra..... 42

Agnieszka Grzelak

On the Relationship Between EU Law and National Law Once Again. Introduction and Judgment of the Court of Justice of 8 September 2015, C-105/14, Criminal Proceedings Against Ivo Taricco and Others 50

EU-RELATED CASE LAW OF POLISH COURTS

Case law of the Supreme Court

(Michalina Szpyrka)..... 58

Case law of the Supreme Administrative Court

(Robert Talaga) 59

Rada Naukowa

JAN BARCZ
PAUL CRAIG
PEDRO CRUZ VILLALÓN
WŁADYSŁAW CZAPLIŃSKI
JACQUELINE DUTHEIL DE LA ROCHERE
TADEUSZ ERECIŃSKI
LECH GARDOCKI
LESZEK GARLICKI
ZBIGNIEW HAJN
ROMAN HAUSER
PIOTR HOFMAŃSKI
KOEN LENAERTS
LESZEK LESZCZYŃSKI
EWA ŁĘTOWSKA
HANNA MACHIŃSKA
INGOLF PERNICE
TERESA ROMER
MATTHIAS RUFFERT
MAREK SAFJAN
WALERIAN SANETRA
RYSZARD SKUBISZ
JANUSZ TRZCIŃSKI
ANDRZEJ WASILEWSKI
BRUNO DE WITTE
ANDRZEJ WRÓBEL
MIROSLAW WYRZYKOWSKI

Kolegium Redakcyjne

Stanisław Biernat – redaktor naczelny
Agnieszka Grzelak
Ireneusz C. Kamiński
Krystyna Kowalik-Bańczyk
Justyna Maliszewska-Nienartowicz
Monika Namysłowska
Nina Półtorak
Maciej Szpunar
Anna Popławska – sekretarz redakcji
tel. +48 668 618 563
e-mail: anna.poplawska@wolterskluwer.com

Redaktor języka angielskiego
Anna Setkowicz-Ryska

Dyrektor Działu Publikacji Periodycznych
Klaudia Szawłowska
klaudia.szawlowska@wolterskluwer.com
Sekretariat: czasopisma@wolterskluwer.pl
http://www.czasopisma.wolterskluwer.pl/
europejski-przeglad-sadowy/

Sprzedż i prenumerata:

Księgarnia internetowa Wolters Kluwer Polska
www.Profinfo.pl – tel. +48 732 122 863
lub infolinia 801 044 545,
e-mail: PL-prenumerata@wolterskluwer.com
Ruch – tel. 22 693 70 00 lub 801 800 803,
Kolporter – tel. 801 404 044,
GLM – tel. +48 504 914 773,
Garmond – tel. 22 837 30 08

Nakład 450 egz.

Wydawca

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

www.wolterskluwer.pl

Poniżej zamieszczamy dwie wypowiedzi na temat wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 6.07.2023 r. w sprawie Tuleya przeciwko Polsce.

prof. dr hab. Ewa Łętowska

Autorka jest sędzią Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku.

Po pierwszej lekturze wyroku Tuleya przeciw Polsce

Słowa kluczowe: europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, standard ochrony grupowej sędziów, wolność wypowiedzi sędziego, kryzys praworządności w Polsce, wykonywanie wyroków ETPC przez władze krajowe

Wiele skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle art. 6, 8 i 10 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności pochodzi z Polski, z uwagi na kryzys praworządności w tym kraju. Wiele z tych skarg dotyczy sytuacji sędziów – w tym komentowany w artykule wyrok Tuleya przeciwko Polsce z lipca 2023 r. Wyrok ten potwierdza (wcześniej wyrok Żurek przeciwko Polsce), że ogólne prawo sędziów do swobody wypowiedzi w kwestiach dotyczących funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości może zostać przekształcone w odpowiadający mu obowiązek wypowiadania się w obronie praworządności i niezawisłości sądów, gdy te podstawowe wartości są zagrożone.

W artykule przedstawiono podwójny aspekt wyroku: działanie bezpośrednie, indywidualne wobec pokrzywdzonej jednostki i działanie pośrednie, systemowe dotyczące standardu ochrony sędziów jako sprawujących wymiar sprawiedliwości.

I.

1. W dniu 6.07.2023 r. ETPC wydał wyrok w sprawach połączonych 21181/19 i 51751/20, Tuleya przeciw Polsce¹. Jest to kolejna sprawa z serii obejmującej osiem, gdzie wyroki już zapadły², i 397 (informacja z komunikatu o wyroku) zawisło, wszystkie mające u swej genezy kryzys praworządności w Polsce. *Nota bene* podobną sytuację można odnotować w TSUE, co dobitniej ilustruje systemowe tło skargi. Rozstrzygnięcie nie jest niespodzianką. W sentencji stwierdzono trojake naruszenie przez Polskę – wobec sędziego Igora Tulei – Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności³. Naruszenia zakwalifikowano jako dotyczące prawa do rzetelnego sądu art. 6 (w zakresie spraw immunitetowych poddanych kognicji Izby Dyscyplinarnej SN) oraz art. 8 (prywatność sędziego) i art. 10 (swoboda wypowiedzi). Nie będąc orzeczeniem Wielkiej Izby,

wyrok ma potencjał „kamienia milowego”. Orzekając naruszenie praw konwencyjnych wobec konkretnej jednostki, sumuje jednocześnie wcześniejsze rozstrzygnięcia serii; wykorzystuje przy tym ustalenia dotyczące sposobu naruszania konwencyjnych praw i wolności wobec skarżących, których cechą wspólną jest wykonywana funkcja sędziowska. Wyrok buduje w ten sposób (por. niżej pkt III, IV)) standard konwencyjnej ochrony wobec takich osób, wskazując na zachowania, fakty, procedury, do których wystąpienia władza nie powinna dopuszczać.

2. Przyczyną ilościowego wzrostu i jakościowej ewolucji orzecznictwa ETPC dotyczącego sędziów jest kryzys praworządności, odczuwany zresztą nie tylko w Polsce. Jego główny trzon tworzy ekspansja władzy politycznej na niezależność judykatury⁴. Stawką jest to, który ośrodek będzie miał decydujący głos w nadawaniu prawu znaczenia przez interpretację. Polsce akurat przypadła rola katalizatora procesów przebiegających w Europie, prowadzących do włączenia w orbitę zainteresowań i kompetencji ETPC (i TSUE⁵, gdzie pojawiły się sprawy z zakresu „trzeciego filaru”) wymagań stawianym sądom

1 HUDOC.

2 Zob. wyroki ETPC: z 7.05.2021 r., 4907/18, Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce, HUDOC; z 29.06.2021 r., 26691/18, Broda i Bojara przeciwko Polsce, HUDOC; z 22.07.2021 r., 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, HUDOC; z 8.11.2021 r., sprawy połączone 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, HUDOC; z 3.02.2022 r., 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, HUDOC; z 15.03.2022 r., 43572/18, Grzęda przeciwko Polsce, HUDOC; z 16.06.2022 r., 39650/18, Żurek przeciwko Polsce HUDOC; z 6.10.2022 r., 35599/20, Juszczyński przeciwko Polsce, HUDOC.

3 Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. – dalej EKPC.

4 Egzemplifikacja przejawów, metod i środków wasalizacji judykatury – por. E. Łętowska, *Niezależność sędziowska a trudności zyskiwania społecznego zaufania*, „Kwartalnik Iustitia” 2022/2–3, s. 109–116.

5 Por. *Problem praworządności w Polsce w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (2018–2020)*, red. J. Barcz, A. Grzelak, R. Szyndlaier, Warszawa 2020.

i sędziom krajowym⁶. Nieuchronność tego zjawiska wynika z uczynienia sądów (krajowych) instrumentem integracji europejskiej na wspólnym fundamencie wartości państwa prawa i praw człowieka⁷, przy jednoczesnym wejściu do systemu Rady Europy grupy państw o nieokręplym systemie demokratycznym, szczególnie podatnych na naruszenia niezależnej pozycji judykatury w podziale władz. Z tych właśnie państw pochodzą sprawy będące egemplifikacją zagrożeń dla wymiaru sprawiedliwości. Seryjność polskich wyroków (systemowość naruszeń w ostatnich czasach) stawia Polskę w niefortunnej roli. Nie dość, że dostarczamy niezbyt budujących przykładów naruszeń, ale – co gorzej – staramy się wyłączyć polski kryzys praworządności spod kontroli międzynarodowej.

3. Osobliwością komentowanego wyroku jest bowiem to, że natychmiast po jego ogłoszeniu władza polityczna w Polsce zakwestionowała powinność jego wykonania⁸. To też nie było niespodzianką. Kontestacji dokonano z powołaniem na niedawne wyroki TK⁹, same w sobie będące objawem kryzysu praworządności, przyznające władzom krajowym kompetencję, czy i który wyrok ETPC uznają za godny wykonania¹⁰. Europejski Trybunał Praw Człowieka, orzekając, znał wyroki TK z 24.11.2021 r., K 6/21, oraz z 10.03.2022 r., K 7/21, i wspomina o nich w uzasadnieniu. Wyrokował zatem w świadomości, że w Polsce oficjalnie, poprzez kontrolę konstytucyjności, zakwestionowano współpracę między ETPC i władzami krajowymi (pkt 311). Trybunał Konstytucyjny, motywując zresztą swe stanowisko – *en passant* zwolnił się przy tym sam z konieczności posiadania cech wymaganych przez art. 6 EKPC dla niezależnego sądu¹¹. Irredenta (obejmująca zresztą również obowiązek posłuszeństwa prawu UE i powinność wykonywania orzeczeń TSUE¹²) jest naruszeniem konwencyjnych

zobowiązań Polski¹³. Charakterystyczne, że dokonano tego z powołaniem się na argumenty legalistyczne. Inna sprawa, że sama etykieta legitymizująca jest tu fałszywa, ponieważ dotyczy orzeczenia TK, kwestionującego w ramach kontroli konstytucyjności art. 6 EKPC jako wiążący Polskę. Towarzyszy temu niewykonywanie także innych aktów ETPC, a mianowicie zabezpieczeń ustanawianych w oczekujących na rozstrzygnięcie sprawach „praworządnościowych”¹⁴.

Zróznicowany stosunek do obowiązku posłuszeństwa prawu konwencyjnemu czy honorowania wyroków ETPC daje się zauważyć także w orzecznictwie SN¹⁵ i sądów powszechnych, a nawet poszczególnych składów w obrębie jednego sądu. Jest to skutek rozlewającego się chaosu wywołanego kryzysem praworządności. Multicentryczne uniwersum prawne stało się więc obecnie w Polsce dysfunkcjonalne i pozorowane.

4. Ciągłe przecieź, formalnie przynajmniej, do tego multicentrycznego uniwersum¹⁶, należymy. Jego centra wyznaczają – w porządku krajowym – konstytucja, a w porządku europejskim – traktaty unijne i EKPC oraz – odpowiednio – orzecznictwo TK, TSUE i ETPC. To uniwersum zakłada, że prawo jest systemem, całością uporządkowaną, niesprzeczną wewnątrznie. Założenie to jest także tradycyjnym, milcząco honorowanym paradygmatem interpretacyjnym, zobowiązującym interpretatorów do nieredukcyjnej wykładni harmonizującej uniwersum. Paradygmat niesprzeczności porządku prawnego leży však u podstaw posługiwania się hierarchiami norm, regułami wykładni systemowej i logicznej, topikami i argumentami w sporach interpretacyjnych; usprawiedliwia wykładnię z historycznych motywów ustawodawczych i dostarcza metazasad kolizyjnych, porządkujących osiągnięte rezultaty interpretacji. Problem powstaje jednak wówczas, gdy ten paradygmat wewnętrznej niesprzeczności systemu zostaje zakwestionowany. Uznaniowość wykonywania wyroków ETPC (co wprowadziło orzecznictwo TK) odbiera zatem argumentom i decyzjom interpretacyjnym tradycyjny, strukturalny punkt odniesienia.

II.

1. Obszerne (liczące 159 stron) motywy uzasadnienia sprawy Tuleya przeciwko Polsce szeroko przedstawiają faktyczne tło sporu. Szczegółowo relacjonują zachowania i zdarzenia,

6 Dynamikę powstawania tego mechanizmu w TSUE przedstawia M. Tabowski, *Mechanizmy ochrony praworządności państw członkowskich w prawie Unii Europejskiej. Studium przebudzenia systemu ponadnarodowego*, Warszawa 2019, zwłaszcza rozdz. I i VI *passim*, s. 524 i n. Podstawowe znaczenie mają tu judykatury w TS: z 27.02.2018 r., C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, Tribunal de Contas, EU:C:2018:117; w ETPC: z 23.06.2016 r., 20261/12, Baka przeciwko Węgrom, HUDOC; z 26.02.2009 r., 29492/05, Kudeshkina przeciwko Rosji, HUDOC; z 1.12.2020 r., 26374/18, Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii, HUDOC.

7 R. Spano, *Zasada rządów prawa jako gwiazda przewodnia w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – trybunał strasburski a niezawisłość sądownictwa*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021/5, s. 4–16.

8 Wiceminister sprawiedliwości, S. Kaleta: „Rząd nie może mu wypłacić wskazanej kwoty z uwagi na brzmienie wyroku TK”, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-07-06/wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka-ws-igora-tulei-panstwo-musi-zaplatc-36-tys-euro/> (dostęp: 13.08.2023 r.); Kampania bez kitu, TVN24; por. także Przewodnicząca KRS, sędzia D. Pawelczyk-Woicka, <https://tvn24.pl/go/programy/7/kampania-bezkitu-odcinki,920685/odcinek-32,S00E32,1108859> (dostęp: 13.08.2023 r.).

9 Wyroki TK: z 24.11.2021 r., K 6/21, LEX nr 3259464; z 10.03.2022 r., K 7/21, LEX nr 3318324.

10 S. Kaleta, wpis na Twitterze z 7.07.2023 r.: „Mediom piszącym o przyznaniu sędziemu Tulei 36 tysięcy euro «zadośćuczynienia» za to, że powołano ID SN przypominam, że rząd nie może mu wypłacić wskazanej kwoty z uwagi na brzmienie wyroku TK (K 7/21), który stwierdza, że ETPCz nie jest uprawniony do oceny legalności powołań sędziowskich w Polsce. Zatem wydane dzisiaj orzeczenie nie ma żadnej mocy wiążącej wobec Polski”.

11 Wyroki powołane w przypisie 9.

12 Wyroki TK: z 14.07.2021 r., P 7/20, LEX nr 3259464 (zakwestionowanie kompetencji TS co do środków zabezpieczających); z 7.10.2021 r., K 3/21, LEX nr 3231776 (zakwestionowanie zasady pierwszeństwa TSUE).

13 Raport Sekretarza Generalnego Rady Europy z 9.11.2022 r. na podstawie art. 52 Konwencji w sprawie konsekwencji orzeczeń K 6/21 i K 7/21 Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej, SG/Inf (2022)39, <https://rm.coe.int/rapport-de-la-secretaire-generale-en-vertu-de-l-article-52-de-la-convention/1680a8eb56> (dostęp: 10.10.2023 r.).

14 <https://oko.press/rzad-pis-idzie-na-zwarcie-z-europa-oficjalnie-odmowil-wykonania-zabezpieczenia-etpcz> (dostęp: 13.08.2023 r.); <https://oko.press/wielkie-zwyciestwo-trzech-sedzi-apelacyjnych-z-warszawy-ich-karne-przeniesienie-zostalo-wycofane> (dostęp: 3.09.2023 r.). Egemplifikacja jest tu zresztą bogatsza – dostarcza jej cykl artykułów M. Jąloszyńskiego na portalu OKOPress.

15 Np. odpowiedź TSUE na pytanie prejudycjalne Żurek przeciwko Polsce nie może doczekać się reakcji SN, z uwagi na pozbawienie składu orzekającego dostępu do aktu.

16 Bliżej E. Łętowska, „Multicentryczność” systemu prawa i wykładnia jej przyjazna [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogieć, W. Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005, s. 1127–1148; E. Łętowska, *Multicentryczność współczesnego systemu prawa i jej konsekwencje*, „Państwo i Prawo” 2005/4, s. 3–10.